

KOSOWO - WOJNA W MEDIACH I W OPINII PUBLICZNEJ

Warszawa, maj 1999

W niemal dwa miesiące od rozpoczęcia interwencji NATO w Jugosławii:

- W wyobraźni społecznej pełno jest medialnych obrazów okrucieństw wojny. Dominują wśród nich obrazy tragedii ludności cywilnej, zwłaszcza albanskich uchodźców z Kosowa.
- Polska opinia publiczna głównym odpowiedzialnym za dopuszczenie do wybuchu wojny czyni rząd Jugosławii; dostrzega ona jednak także winę wszystkich stron konfliktu.
- Przekonanych o politycznej skuteczności wojny jest 39% badanych, zaś 25% uważa, że wojna w rozwiązaniu problemów, które ją zrodziły ani nie pomoże ani nie przeszkodzi; 20% sądzi, że przeszkodzi.
- Opcje „najpierw przyjęcie warunków NATO, potem zaprzestanie nalotów” popiera 49% badanych, a opcje „najpierw zaprzestanie nalotów, a potem rokowania” wybiera 42%.
- Popierający interwencję (50%) nadal przeważają nad tymi, którzy jej nie popierają (40%), ale w ciągu miesiąca, jaki upłynął od poprzedniego badania nastąpił spadek poparcia. Poparcie dla interwencji, choć wysokie, jest najniższe od początku wojny.

OBOP

Ośrodek Badania Opinii Publicznej Sp. z o.o.
ul. Dereniowa 11, 02-776 Warszawa

Tel.: (48 22) 648 2044 (-46), 644 9995 Fax: (48 22) 644 9947 e-mail: obop@obop.com.pl www.obop.com.pl

Wojna powietrzna NATO w Jugosławii, rozpoczęta 25 marca 1999 r., od dwóch miesięcy jest najważniejszym wydarzeniem politycznym w Europie. Zamierzona jako krótkotrwała operacja okazała się stałym elementem krajobrazu politycznego i medialnego. Ponieważ długotrwałe bombardowania nie osiągnęły zamierzonych celów politycznych, w Europie i znacznie mniejszym stopniu w Polsce, pojawiają się wątpliwości co do słuszności interwencji zbrojnej w Jugosławii, a przynajmniej co do słuszności interwencji tak pomyślanej.

W dniach 15-17 maja 1999 r. OBOP¹ na zlecenie Telewizji Polskiej przeprowadził trzeci już sondaż opinii Polaków na temat wojny w Jugosławii. W odróżnieniu od poprzednich sondaży, statystycznych reprezentantów opinii publicznej tym razem postawiono wobec zasadniczych pytań, przed którymi media ich rzadko stawiają.

Obrazy wojny w Jugosławii

W pierwszym sondażu, przeprowadzonym w tydzień po rozpoczęciu nalotów na Jugosławię (30-31 marca 1999 r.) 13% badanych zadeklarowało, że orientuje się bardzo dobrze, a 53%, że raczej się orientuje w „trwającym od pewnego czasu wewnętrznym konflikcie w Jugosławii dotyczącym Kosowa”; 24% raczej się nie orientowało, a pozostałe 10% nie orientowało w ogóle. Do połowy maja sytuacja w Jugosławii zmieniła się na tyle, że pytanie zmieniło się na „Trwa wojna w Jugosławii. Czy orientuje się Pan (i), o co chodzi w konflikcie dotyczącym Kosowa?”. Tym razem bardzo dobrą orientację zadeklarowało także 13%, dobra („raczej”) 56%, słaba („raczej nie”) 24%, a żadna („w ogóle się nie orientuje, nic o tym nie wiem”) 7%. Można więc powiedzieć, że *Polacy mają niezmiennie poczucie wysokiej orientacji w sprawie konfliktu i wojny w Jugosławii.*

Poczucie orientacji w sprawie wojny i konfliktu w Jugosławii częściej mają ludzie w średnich kategoriach wiekowych (30 - 49 lat) niż ludzie przed 30-tym i po 50-tym roku

---

¹ Sondaż przeprowadzono w dniach 15 - 17.05.1999 r. na reprezentatywnej losowej próbie mieszkańców Polski powyżej 15 roku życia. Zrealizowano 1062 wywiady. Maksymalny błąd statystyczny dla próby tej wielkości wynosi +/-3% przy wiarygodności oszacowania równej 95%.

zycia. Rosnie ono silnie wraz z wykształceniem, a słabiej wraz z wielkoscia miejsca zamieszkania. (Szczegóły w tabelach aneksowych). Uwarunkowania orientacji w badanej sprawie nie odbiegaja od uwarunkowan kompetencji w innych zywych kwestiach, badanych w sondazach opinii publicznej.

W badaniach opinii na temat wojny w Jugosławii pytania ograniczaja sie zwykle do wiedzy i przekonan. W sondazu OBOP zbadano dodatkowo, jakie *obrazy* wojny sposcród obrazów pokazywanych przez telewizje i gazety utrwaliły sie w pamieci badanych. Pytanie to miało dwa cele. Po pierwsze, zbadano oddziaływanie mediów, zwlaszcza telewizji na opinie publiczna. Po drugie, ustalono elementarne skojarzenia z wojna; moga one wplywac na opinie badanych w sprawach wojny.

„Od wielu dni telewizja i gazety pokazuja obrazy z Jugosławii. Jaki jeden obraz utkwil Pan(i) szczególnie mocno w pamieci?” - brzmialo otwarte pytanie. Uzyskane odpowiedzi skategoryzowano i uzyskano nastepujace wyniki:

1. exodus ludnosci albanskiej z Kosowa	28%
2. obraz tragedii dzieci	17%
3. obraz tragedii ludzi, krzywda niewinnej ludnosci	16%
4. mordowanie, smierc niewinnych ludzi	13%
5. niekontrolowane skutki nalotów NATO	11%
6. bombardowania dokonywane przez NATO	10%
7. sceny z obozów uchodzców	10%
8. nedza ludzka, glód, brud, ubóstwo	7%
9. zniszczenia wojenne	7%

(Odpowiedzi nie sumuja sie do 100%).

Dokladniejsze przyjrzenie sie zrelacjonowanym tu odpowiedziom wykazuje, ze obrazy tragedii, smierci niewinnych ludzi i nedzy dotycza przede wszystkim Albanczyków; jedynie w obrazach zniszczen mozna czesto rozpoznac skutki bombardowan NATO. *W wyobrazeniach Polaków o wojnie w Jugosławii dominuje wiec obraz tragedii albanskiej ludnosci Kosowa, zdecydowanie rzadziej pojawia sie w nich temat bombardowan Jugosławii przez NATO.* Wynik ten ukazuje znaczenie, jakie media maja w ukształtowaniu obrazu wojny.

Wina rządów i narodów

Kwestia odpowiedzialności za wybuch wojny w Jugosławii w mediach przedstawiana jest w sposób następujący: kraje NATO zrobiły wszystko, aby nie dopuścić do wybuchu konfliktu, lecz nieustępliwa polityka rządu Jugosławii sprawiła, że NATO nie miało wyboru i musiało uderzyć. W sondażu zapytano o ocenę odpowiedzialności *wszystkich* stron tego konfliktu za dopuszczenie do wybuchu wojny w Jugosławii: rządu Jugosławii, narodu serbskiego, rządów państw NATO, Albanczyków z Kosowa i rządu Rosji. Wyniki pokazano w tabeli 1.

Tabela 1. Przekonania o odpowiedzialności stron konfliktu za dopuszczenie do wojny

dane w proc.

Jak Pan(i) sady, czy rządy i narody zrobili wszystko, aby nie dopuścić do wojny w Jugosławii?	duzo, wszystko co mozna bylo zrobic	duzo, choc mozna bylo wiecej	malo, ale wszystko co bylo mozna	malo, choc mozna bylo wiecej	nic, choc mozna bylo	nic, ale nic nie bylo mozna	trudno powiedziec
rząd Jugosławii	2	7	8	30	36	3	14
naród serbski	1	6	11	26	29	6	21
rządy państw NATO	12	30	13	23	6	2	14
Albanczyki z Kosowa	5	11	16	22	9	12	25
rząd Rosji	1	5	8	27	32	6	21

Polska opinia publiczna - tak samo jak i media - głównym odpowiedzialnym za dopuszczenie do wybuchu wojny czyni rząd Jugosławii; 2/3 badanych uważa, że zrobił on bardzo mało lub nic, by nie dopuścić do wojny, choć mógł zrobić. Ciekawsze są pozostałe wyniki. Przeszło połowa badanych poważną winę obarcza też rząd Rosji (59%) i naród serbski (55%). Najciekawsze jest jednak to, że trzecia część badanych poważną winę obarcza Albanczyków z Kosowa (31%) i rządy państw NATO (29%). Choć - w opinii Polaków - głównym winowajcą jest rząd Jugosławii, to jednak tylko 25% badanych uważa, że rządy państw NATO zrobiły *wszystko*, co było można, aby nie dopuścić do wybuchu wojny, a 21% uważa, że *wszystko* zrobili Albanczyki z Kosowa. Uzyskany obraz alokacji odpowiedzialności jest więc bardziej zróżnicowany niż obraz medialny.

Polityczna skutecznosc wojny

W pierwszym sondazu OBOP okazalo sie, ze w tydzien po rozpoczeciu nalotów na Jugoslawie 53% Polaków uwazalo je za usprawiedliwione, a 31% za nieusprawiedliwione. W sondazu tu relacjonowanym 49% sadzi, ze NATO zrobilo dobrze rozpoczynajac naloty na Jugoslawie, zas 40% sadzi, ze NATO zrobilo zle. Ocena slusznosci wojny jest jednak czym innym niz ocena jej politycznej skutecznosci, zatem w relacjonowanym sondazu zapytano, czy zdaniem badanych interwencja w Jugoslawii rozwiaze problemy, które do niej doprowadzily. Odpowiedzi podano w tab. 2.

Tabela 2. Przekonanie o politycznej skutecznosci interwencji w Jugoslawii

dane w proc.

Jak Pan(i) sadzi, czy interwencja zbrojna NATO pomoze rozwiazac problemy, które zrodzily wojne w Jugoslawii, czy tez przeszkodzi w ich rozwiazaniu?	
pomoze je rozwiazac	39
ani nie pomoze, ani nie przeszkodzi	25
przeszkodzi	20
trudno powiedziec	16

Okazuje sie, ze choc przekonanie, iz wojna rozwiaze problemy polityczne wokół Kosowa wystepuje w spoleczenstwie dwukrotnie czesciej niz przekonanie, ze wojna w ich rozwiazaniu przeszkodzi, to jednak przekonanych o skutecznosci wojny jest tylko 39% badanych, zas 25% uwaza, ze w rozwiazaniu problemów, które ja zrodzily wojna ani nie pomoze ani nie przeszkodzi. *Opinia masowa w kwestii politycznej skutecznosci wojny jest wiec wstrzymiezliwa.*

Bombardowac do skutku czy przerwac naloty?

W okresie, gdy realizowano ten sondaz pojawil sie juz problem: czy NATO powinno kontynuowac naloty az do przyjecia przez Jugoslawie jego warunków uregulowania problemu Kosowa, czy tez nalezy je przerwac, by szukac wyłacznie „politycznego” rozwiazania tego problemu. W sondazu postawiono badanych przed tym wyborem; ich odpowiedzi podano w tabeli 3.

Tab. 3. Kiedy wstrzymac naloty

dane w proc.

Które z dwóch stwierdzen na temat wojny w Jugosławii jest bliższe Pana(i) opinii:	
• naloty nalezy wstrzymac natychmiast, by szukac rozwiazania problemów, które zrodzily wojne	42
• naloty nalezy wstrzymac dopiero, gdy Jugoslawia przyjmie rozwiazania, które opracowaly kraje zachodnie	49
• trudno powiedziec	9

Wyjscie „najpierw przyjecie warunków, potem zaprzestanie nalotów” popiera polowa (49%) badanych, a wyjscie „najpierw zaprzestanie nalotów, a potem rokowania” wybiera dwie piate (42%) osób. Procentowa przewaga jednych nad drugimi jest niewielka (7 pktów).

Opcje „naloty az do skutku” czesciej wybieraja mezczyzni niz kobiety, poparcie dla niej rosnie z wykształceniem, czesciej sie ja wybiera w miescie niz na wsi; najczesciej wybieraja ja ludzie z górnych szczebli statusu (kierownicy, specjaliści, prywatni przedsiębiorcy). Opcje „najpierw przerwac naloty” czesciej wybieraja ludzie o cechach społecznych przeciwnych wymienionym. Prawicowe poglady polityczne sprzyjaja wyborowi rozwiazania „naloty az do skutku”, a lewicowe - „najpierw przerwac naloty”. Szczegółowe zaleznosci podano w tabelach aneksowych.

Ogólne poparcie dla interwencji

Ogólne poparcie dla interwencji NATO w Jugosławii OBOP badał od początku wojny. Zmiany tego poparcia pokazano w tab. 4.

Tab. 4. Poparcie dla interwencji w Jugosławii od początku nalotów

dane w proc.

Czy popiera Pan(i) interwencje zbrojna NATO w Jugosławii?	30-31 marca 1999	17-19 kwietnia 1999	15-17 maja 1999
zdecydowanie tak	19	23	14
raczej tak	31	35	36
raczej nie	25	21	25
zdecydowanie nie	14	9	15
trudno powiedzieć	11	12	10

W społeczeństwie polskim popierający interwencje (50%) nadal przeważają nad tymi, którzy jej nie popierają (40%), ale w ciągu miesiąca, jaki upłynął od poprzedniego badania, tj. między połową kwietnia a połową maja nastąpił pewien spadek poparcia dla interwencji. Odsetek popierających interwencje wrócił dokładnie do takiego samego poziomu jaki istniał na początku wojny (50%), ale wewnątrz tej i tylko tej kategorii nastąpiła zauważalna zmiana w porównaniu do pierwszego tygodnia wojny: ubyło zdecydowanych zwolenników interwencji. *Poparcie dla interwencji, choć wysokie, jest więc najniższe od początku wojny.*

Wyjaśnienia tej zmiany szukać należy w rozwoju sytuacji i przebiegu wojny na Bałkanach. Wyjaśnić ją pomaga także relacjonowany sondaż.

Poparcie dla interwencji związane jest silnie ze zbadanymi tu opiniami: przekonaniem, że NATO zrobiło dobrze rozpoczynając wojnę w Jugosławii i przekonaniem o jej politycznej skuteczności. Ten drugi związek pokazano w tab. 5.

Tab. 5. Przekonanie o politycznej skuteczności interwencji a poparcie dla niej

dane w proc.

Jak Pan(i) sady, czy interwencja zbrojna NATO pomoze rozwiazac problemy, które zrodzily wojne w Jugoslawii, czy tez przeszkodzi w ich rozwiazaniu?	Czy popiera Pan(i) interwencje zbrojna NATO w Jugoslawii?				
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	trudno powiedziec
pomoze	27	55	7	5	6
ani nie pomoze, ani nie przeszkodzi	6	35	35	16	8
przeszkodzi	5	14	40	37	4

82% przekonanych, że interwencja pomoze rozwiazac problem Kosowa, popiera interwencje, a tylko 12% jej nie popiera. 77% przekonanych, że interwencja nie bedzie skuteczna, nie popiera jej, a tylko 19% ja popiera. Poniewaz interwencja NATO dotychczas nie okazala sie skuteczna, moglo to oslabic poparcie dla niej. Zapewne takze „okrucienstwa wojny” - obrazy medialne utrwalone w pamieci ludzi maja ten sam skutek, albowiem nie zostaly chocby czesciowo wyparte przez obrazy szybkiego sukcesu interwencji: polityczna kleska rządu Milosevica, powrót uchodzców, wymierzenie sprawiedliwosci, poczatek odbudowy itp.

Nie mozna takze wykluczyc, że pewien wpływ na mniejsze niz poprzednio poparcie dla interwencji wsród respondentów mial kontekst pytania o poparcie dla interwencji. Sondaz OBOP zmuszal bowiem badanych do zastanawiania sie nad takimi kwestiami zwiazanymi z wojna w Jugoslawii, które w oficjalnym dyskursie medialnym, ksztaltujacym opinie publiczna, pojawiaja sie rzadko.

Podsumowanie

W niemal dwa miesiace od rozpoczecia interwencji NATO w Jugoslawii:

1. W wyobrazni społecznej pelno jest medialnych obrazów okrucienstw wojny. Dominuja wsród nich obrazy tragedii ludnosci cywilnej, zwlaszcza albanskich uchodzców z Kosowa.
2. Polska opinia publiczna głównym odpowiedzialnym za dopuszczenie do wybuchu wojny czyni rzad Jugoslawii; dostrzega ona jednak takze wine wszystkich stron konfliktu.
3. Przekonanych o politycznej skutecznosci wojny jest 39% badanych, zas 25% uwaza, ze wojna w rozwiazaniu problemów, które ja zrodzily ani nie pomoze ani nie przeszkodzi; 20% sadzi, ze przeszkodzi.
4. Opcje „najpierw przyjecie warunków NATO, potem zaprzestanie nalotów” popiera 49% badanych, a opcje „najpierw zaprzestanie nalotów, a potem rokowania” wybiera 42%.
5. Popierajacy interwencje (50%) nadal przewazaja nad tymi, którzy jej nie popieraja (40%), ale w ciagu miesiaca, jaki uplynal od poprzedniego badania nastapil spadek poparcia. Poparcie dla interwencji, choc wysokie, jest najnizsze od poczatku wojny.

Trwa wojna NATO w Jugosławi. Czy orientuje się Pan(i)
o co chodzi w konflikcie dotyczącym Kosowa?
1. bardzo dobrze się orientuję
2. raczej się orientuję
3. raczej się nie orientuję
4. w ogóle się nie orientuję, nic o tym nie wiem

	DANE W PROC				LICZBA OSOB
	1	2	3	4	
OGÓLEM.....	13	56	24	7	1061
PŁEĆ					
mężczyźni.....	19	55	21	5	509
kobiety.....	8	57	26	9	552
Wiek					
15-19.....	10	60	25	6	115
20-29.....	14	55	26	5	196
30-39.....	14	66	18	2	184
40-49.....	13	63	18	5	216
50-59.....	17	52	25	6	131
60 +.....	12	43	31	15	218
WYKSZTAŁCENIE					
podstawowe.....	5	47	36	13	296
zasadnicze zawodowe.....	11	53	28	7	268
średnie i pomaturalne.....	15	65	17	3	372
wyższe z niepełnym.....	33	59	6	2	122
Miejsce zamieszkania					
wieś.....	8	55	29	8	389
miasta do 100 tys.....	16	55	23	7	340
miasta 101-500 tys.....	14	58	21	7	202
miasta pow. 500 tys.....	21	61	16	3	129
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA					
kierownicy, specjaliści.....	32	58	8	2	66
prywatni przedsiębiorcy.....	20	68	8	4	52
rolnicy.....	10	51	29	10	49
robotnicy.....	10	58	27	5	198
pracownicy szeregowi.....	19	70	10	1	98
gospodynie domowe.....	16	54	25	4	54
emeryci i renciści.....	11	47	31	12	301
uczniowie i studenci.....	14	61	24	1	137
bezrobotni.....	4	55	28	12	92
inni.....	18	72	4	5	14
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ					
dobra.....	21	63	12	3	171
średnia.....	13	56	24	6	573
zła.....	9	53	29	9	317
POGLĄDY POLITYCZNE					
lewicowe.....	16	61	19	4	190
centrolewicowe.....	21	58	17	4	120
centroprawicowe.....	8	55	37	0	27
prawicowe.....	18	61	18	3	277
trudno powiedzieć.....	7	51	31	11	448

Dane OBOP; sondaż z 15 -17 maja 1999 r. →

Trwa wojna NATO w Jugosławi. Czy orientuje się Pan(i)
o co chodzi w konflikcie dotyczącym Kosowa?

	DANE W PROC		LICZBA OSOB
	orientuje się	nie orientuje się	
OGOŁEM.....	70	30	1061
PŁEĆ			
mężczyźni.....	74	26	509
kobiety.....	65	35	552
Wiek			
15-19.....	70	30	115
20-29.....	69	31	196
30-39.....	80	20	184
40-49.....	77	23	216
50-59.....	69	31	131
60 +.....	55	45	218
WYKSZTAŁCENIE			
podstawowe.....	51	49	296
zasadnicze zawodowe.....	65	35	268
średnie i pomaturalne.....	80	20	372
wyższe z niepełnym.....	92	8	122
Miejsce zamieszkania			
wieś.....	64	36	389
miasta do 100 tys.....	70	30	340
miasta 101-500 tys.....	72	28	202
miasta pow. 500 tys.....	81	19	129
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA			
kierownicy, specjaliści.....	90	10	66
prywatni przedsiębiorcy.....	88	12	52
rolnicy.....	61	39	49
robotnicy.....	68	32	198
pracownicy szeregowi.....	89	11	98
gospodynie domowe.....	71	29	54
emeryci i renciści.....	58	42	301
uczniowie i studenci.....	74	26	137
bezrobotni.....	59	41	92
inni.....	91	9	14
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ			
dobra.....	84	16	171
średnia.....	69	31	573
zła.....	62	38	317
POGLĄDY POLITYCZNE			
lewicowe.....	77	23	190
centrolewicowe.....	79	21	120
centroprawicowe.....	63	37	27
prawicowe.....	79	21	277
trudno powiedzieć.....	59	41	448

Dane OBOP: sondaż z 17-19 kwietnia 1999 r. →

Jak Pan(i) sądzi, czy rządy i narody zrobiły wszystko,
aby nie dopuścić do wybuchu wojny w Jugosławii?
- rząd Jugosławii

1. dużo, wszystko co można było zrobić
2. dużo, choć można było więcej
3. mało, ale wszystko co było można
4. mało, choć można było więcej
5. nic, choć można było
6. nic, ale nic nie było można
7. trudno powiedzieć

	DANE W PROC							LICZBA OSOB
	1	2	3	4	5	6	7	
OGÓLEM.....	2	7	8	30	36	3	14	1060
PLEĆ								
mężczyźni.....	3	7	10	28	38	5	10	508
kobiety.....	1	7	7	32	34	2	17	552
Wiek								
15-19.....	1	12	10	34	30	5	8	115
20-29.....	2	4	10	33	31	7	13	197
30-39.....	0	8	8	30	42	1	10	183
40-49.....	2	6	7	31	42	2	11	215
50-59.....	2	8	7	31	38	2	13	131
60 +.....	2	5	9	26	31	4	23	218
WYKSZTAŁCENIE								
podstawowe.....	3	8	9	26	28	4	21	297
zasadnicze zawodowe.....	1	5	12	28	37	4	14	266
średnie i pomaturalne.....	1	8	7	35	36	3	10	371
wyższe z niepełnym.....	1	4	5	31	51	2	6	122
Miejsce zamieszkania								
wieś.....	2	7	10	32	28	3	18	389
miasta do 100 tys.....	1	5	8	29	40	4	13	340
miasta 101-500 tys.....	3	8	9	30	35	4	11	201
miasta pow. 500 tys.....	1	9	3	30	51	2	4	129
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA								
kierownicy, specjaliści.....	0	3	6	29	59	0	3	66
prywatni przedsiębiorcy.....	2	6	4	34	52	0	2	52
rolnicy.....	2	6	14	28	28	2	20	49
robotnicy.....	1	8	11	28	33	6	13	196
pracownicy szeregowi.....	2	5	6	32	43	4	9	98
gospodynie domowe.....	0	12	9	32	24	6	18	54
emeryci i renciści.....	3	5	8	27	33	3	20	300
uczniowie i studenci.....	1	7	8	37	34	3	9	137
bezrobotni.....	0	10	8	31	30	4	18	93
inni.....	0	6	0	35	59	0	0	14
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ								
dobra.....	1	7	9	31	43	3	6	171
średnia.....	3	7	8	32	34	4	13	573
zła.....	0	6	9	26	36	3	18	316
POGLĄDY POLITYCZNE								
lewicowe.....	3	10	10	30	39	3	5	190
centrolewicowe.....	1	6	6	36	41	2	9	120
centroprawicowe.....	0	4	5	29	41	16	5	27
prawicowe.....	2	7	8	29	45	4	6	275
trudno powiedzieć.....	1	6	9	30	27	3	24	448

Dane OBOP; sondaż z 17-19 kwietnia 1999 r. →

Jak Pan(i) sądzi, czy rządy i narody zrobiły wszystko,
aby nie dopuścić do wybuchu wojny w Jugosławii?
- naród serbski

1. dużo, wszystko co można było zrobić
2. dużo, choć można było więcej
3. mało, ale wszystko co było można
4. mało, choć można było więcej
5. nic, choć można było
6. nic, ale nic nie było można
7. trudno powiedzieć

	DANE W PROC							LICZBA OSOB
	1	2	3	4	5	6	7	
OGÓLEM.....	1	6	11	26	29	6	20	1062
PLEĆ								
mężczyźni.....	2	7	11	25	31	6	18	509
kobiety.....	1	5	10	27	28	6	23	553
Wiek								
15-19.....	3	6	12	24	35	5	14	115
20-29.....	1	8	11	26	28	8	19	197
30-39.....	1	4	12	24	35	6	17	184
40-49.....	2	8	7	26	34	8	16	216
50-59.....	1	5	12	32	24	5	21	131
60 +.....	1	4	10	26	22	6	32	218
WYKSZTAŁCENIE								
podstawowe.....	2	4	12	26	22	5	29	297
zasadnicze zawodowe.....	0	6	13	21	32	6	21	268
średnie i pomaturalne.....	2	7	10	30	29	7	16	372
wyższe z niepełnym.....	1	8	6	25	40	8	12	122
Miejsce zamieszkania								
wieś.....	2	4	14	25	25	6	24	391
miasta do 100 tys.....	1	5	7	30	30	7	21	340
miasta 101-500 tys.....	1	8	14	22	31	6	17	202
miasta pow. 500 tys.....	2	11	5	25	38	7	12	129
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA								
kierownicy, specjaliści.....	1	4	5	26	51	5	8	66
prywatni przedsiębiorcy.....	0	8	6	43	31	2	9	52
rolnicy.....	3	2	17	15	23	10	30	49
robotnicy.....	1	9	11	22	31	6	21	198
pracownicy szeregowi.....	0	5	18	21	24	16	16	98
gospodynie domowe.....	1	9	7	22	27	7	28	54
emeryci i renciści.....	2	5	10	27	23	5	28	301
uczniowie i studenci.....	3	8	10	27	34	5	13	137
bezrobotni.....	0	2	11	33	28	5	20	93
inni.....	9	0	0	30	54	0	6	14
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ								
dobra.....	2	5	9	26	41	6	11	171
średnia.....	1	7	11	27	27	6	21	574
zła.....	1	5	11	25	27	6	25	317
POGLĄDY POLITYCZNE								
lewicowe.....	2	6	12	28	34	5	14	190
centrolewicowe.....	2	4	10	31	33	6	14	120
centroprawicowe.....	2	4	11	27	32	13	10	27
prawicowe.....	2	7	11	26	34	8	13	277
trudno powiedzieć.....	1	6	10	24	23	6	30	449

Dane OBOP; sondaż z 17-19 kwietnia 1999 r. →

Jak Pan(i) sądzi, czy rządy i narody zrobiły wszystko,
aby nie dopuścić do wybuchu wojny w Jugosławii?

- rządy państw NATO

1. dużo, wszystko co można było zrobić
2. dużo, choć można było więcej
3. mało, ale wszystko co było można
4. mało, choć można było więcej
5. nic, choć można było
6. nic, ale nic nie było można
7. trudno powiedzieć

	DANE W PROC							LICZBA OSOB
	1	2	3	4	5	6	7	
OGÓLEM.....	12	31	13	23	6	2	14	1058
PŁEĆ								
mężczyźni.....	15	30	15	21	6	2	10	506
kobiety.....	9	31	12	24	5	2	17	552
Wiek								
15-19.....	13	34	9	25	7	3	9	115
20-29.....	17	27	16	20	7	1	12	196
30-39.....	12	39	13	21	3	1	11	183
40-49.....	11	33	15	23	5	1	11	216
50-59.....	12	30	14	23	6	3	12	131
60 +.....	7	23	11	24	6	3	25	218
WYKSZTAŁCENIE								
podstawowe.....	8	26	12	23	5	3	22	296
zasadnicze zawodowe.....	12	29	15	22	7	1	12	266
średnie i pomaturalne.....	16	34	11	21	5	2	11	371
wyższe z niepełnym.....	8	33	18	27	6	0	7	122
Miejsce zamieszkania								
wies.....	7	30	14	25	4	3	18	389
miasta do 100 tys.....	15	32	12	22	6	2	12	338
miasta 101-500 tys.....	15	36	9	18	5	3	13	202
miasta pow. 500 tys.....	16	21	20	24	10	0	9	129
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA								
kierownicy, specjaliści.....	8	37	19	30	3	1	3	66
prywatni przedsiębiorcy.....	27	40	11	11	11	0	0	52
rolnicy.....	3	36	9	25	3	0	24	49
robotnicy.....	15	27	15	24	7	0	12	196
pracownicy szeregowi.....	10	37	12	23	7	2	10	96
gospodynie domowe.....	5	31	21	17	7	4	14	54
emeryci i renciści.....	11	24	11	23	5	4	22	301
uczniowie i studenci.....	12	31	14	24	7	4	9	137
bezrobotni.....	13	41	14	17	0	0	15	93
inni.....	19	15	15	40	11	0	0	14
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ								
dobra.....	20	33	13	18	7	1	6	170
średnia.....	11	32	12	24	6	2	13	571
zła.....	9	27	16	21	5	2	19	317
POGLĄDY POLITYCZNE								
lewicowe.....	12	34	21	19	5	2	6	188
centrolewicowe.....	10	34	13	28	7	2	7	120
centroprawicowe.....	12	32	16	24	11	0	5	27
prawicowe.....	18	37	15	17	6	1	7	275
trudno powiedzieć.....	9	24	9	26	5	3	24	449

Dane OBOP: sondaż z 17-19 kwietnia 1999 r.

→

Jak Pan(i) sądzi, czy rządy i narody zrobiły wszystko,
aby nie dopuścić do wybuchu wojny w Jugosławii?

- Albańczycy z Kosowa

1. dużo, wszystko co można było zrobić
2. dużo, choć można było więcej
3. mało, ale wszystko co było można
4. mało, choć można było więcej
5. nic, choć można było
6. nic, ale nic nie było można
7. trudno powiedzieć

	DANE W PROC							LICZBA OSOB
	1	2	3	4	5	6	7	
OGOLEM.....	5	11	16	22	9	12	24	1062
PLEĆ								
mężczyźni.....	6	11	20	20	9	13	20	509
kobiety.....	4	11	13	23	9	11	28	553
Wiek								
15-19.....	7	15	15	19	10	13	21	115
20-29.....	5	8	22	23	8	12	22	197
30-39.....	5	16	14	21	9	11	24	184
40-49.....	6	11	15	26	10	12	19	216
50-59.....	6	11	13	24	12	13	21	131
60 +.....	3	7	17	19	7	12	36	218
WYKSZTAŁCENIE								
podstawowe.....	2	12	16	18	8	11	32	297
zasadnicze zawodowe.....	4	11	19	18	11	13	25	268
średnie i pomaturalne.....	7	11	14	26	9	12	21	372
wyższe z niepełnym.....	7	10	15	29	8	16	15	122
Miejsce zamieszkania								
wieś.....	4	10	15	22	9	10	29	391
miasta do 100 tys.....	5	11	16	21	11	13	23	340
miasta 101-500 tys.....	6	13	18	19	5	16	23	202
miasta pow. 500 tys.....	7	10	18	27	10	12	16	129
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA								
kierownicy, specjaliści.....	2	15	11	37	10	15	9	66
prywatni przedsiębiorcy.....	9	10	27	22	11	8	14	52
rolnicy.....	7	4	20	20	9	8	33	49
robotnicy.....	5	12	15	23	7	14	23	198
pracownicy szeregowi.....	5	12	12	24	14	12	21	98
gospodynie domowe.....	2	15	14	13	12	12	33	54
emeryci i renciści.....	4	8	16	19	8	12	32	301
uczniowie i studenci.....	7	15	16	20	11	13	19	137
bezrobotni.....	7	11	22	24	3	9	24	93
inni.....	0	0	11	25	24	30	9	14
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ								
dobra.....	5	16	13	26	10	15	15	171
średnia.....	5	10	17	23	8	13	25	574
zła.....	5	9	17	19	11	10	29	317
POGLĄDY POLITYCZNE								
lewicowe.....	6	9	20	24	15	9	17	190
centrolewicowe.....	11	9	15	27	11	10	16	120
centroprawicowe.....	11	3	20	19	5	35	7	27
prawicowe.....	3	15	22	21	7	15	17	277
trudno powiedzieć.....	4	10	11	20	7	11	36	449

Dane OBOP; sondaż z 17-19 kwietnia 1999 r. →

Jak Pan(i) sądzi, czy rządy i narody zrobiły wszystko,
aby nie dopuścić do wybuchu wojny w Jugosławii?

- rząd Rosji

1. dużo, wszystko co można było zrobić
2. dużo, choć można było więcej
3. mało, ale wszystko co było można
4. mało, choć można było więcej
5. nic, choć można było
6. nic, ale nic nie było można
7. trudno powiedzieć

	DANE W PROC							LICZBA OSOB
	1	2	3	4	5	6	7	
OGÓŁEM.....	1	5	8	28	32	6	21	1058
PLEĆ								
meżczyźni.....	0	6	8	28	34	8	16	506
kobiety.....	1	4	8	27	30	5	25	552
Wiek								
15-19.....	0	3	13	26	32	9	17	115
20-29.....	1	4	10	35	27	4	20	196
30-39.....	1	5	8	32	27	8	18	183
40-49.....	0	6	7	26	36	6	19	216
50-59.....	0	5	9	25	36	8	17	131
60 +.....	1	5	5	22	33	3	32	218
WYKSZTAŁCENIE								
podstawowe.....	1	6	8	22	28	6	29	296
zasadnicze zawodowe.....	1	4	9	24	35	7	20	266
średnie i pomaturalne.....	1	5	8	32	30	5	20	371
wyższe z niepełnym.....	1	3	9	34	37	8	9	122
Miejsce zamieszkania								
wies.....	1	4	9	29	27	6	24	389
miasta do 100 tys.....	0	6	7	23	38	5	22	338
miasta 101-500 tys.....	0	6	8	29	27	9	22	202
miasta pow. 500 tys.....	1	3	10	34	37	5	11	129
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA								
kierownicy, specjaliści.....	1	0	11	35	42	8	3	66
prywatni przedsiębiorcy.....	0	4	1	41	33	4	16	52
rolnicy.....	0	4	14	14	22	19	28	49
robotnicy.....	1	6	9	29	28	6	20	196
pracownicy szeregowi.....	1	2	11	31	33	3	18	96
gospodynie domowe.....	0	12	1	26	28	8	25	54
emeryci i renciści.....	1	5	6	22	33	5	28	301
uczniowie i studenci.....	0	3	12	36	27	8	15	137
bezrobotni.....	0	8	10	22	32	4	25	93
inni.....	0	0	0	36	64	0	0	14
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ								
dobra.....	0	6	9	30	38	8	10	170
średnia.....	1	4	9	31	28	6	21	571
zła.....	1	5	7	20	34	4	28	317
POGLĄDY POLITYCZNE								
lewicowe.....	1	6	10	29	31	8	14	188
centrolewicowe.....	0	7	9	33	34	6	12	120
centroprawicowe.....	0	9	7	21	41	16	5	27
prawicowe.....	0	3	6	34	40	7	10	275
trudno powiedzieć.....	1	5	9	22	26	4	34	449

Dane OBOP: sondaż z 17-19 kwietnia 1999 r. →

Jak Pan(i) sądzi, czy NATO zrobiło dobrze czy źle,
rozpoczynając naloty na Jugosławię?

1. bardzo dobrze
2. raczej dobrze
3. raczej źle
4. bardzo źle
5. trudno powiedzieć

	DANE W PROC					LICZBA OSOB
	1	2	3	4	5	
OGOLEM.....	12	37	27	13	11	1060
PLEĆ						
mężczyźni.....	17	43	21	11	9	509
kobiety.....	7	31	32	16	13	551
Wiek						
15-19.....	15	28	34	11	12	115
20-29.....	15	41	27	13	5	197
30-39.....	11	44	22	12	11	184
40-49.....	8	42	19	19	12	216
50-59.....	12	35	33	10	10	130
60 +.....	11	26	32	14	17	217
WYKSZTAŁCENIE						
podstawowe.....	8	29	31	14	18	296
zasadnicze zawodowe.....	12	41	26	13	8	268
średnie i pomaturalne.....	13	40	24	13	10	371
wyższe z niepełnym.....	18	35	28	13	6	122
Miejsce zamieszkania						
wies.....	6	34	33	16	12	389
miasta do 100 tys.....	17	38	24	9	13	340
miasta 101-500 tys.....	14	37	27	12	10	202
miasta pow. 500 tys.....	15	41	17	20	8	129
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA						
kierownicy, specjaliści.....	19	39	29	9	4	66
prywatni przedsiębiorcy.....	21	54	9	16	0	52
rolnicy.....	4	40	23	20	14	49
robotnicy.....	13	40	24	12	12	198
pracownicy szeregowi.....	4	47	23	15	11	97
gospodynie domowe.....	8	31	24	24	13	54
emeryci i renciści.....	11	31	30	12	16	300
uczniowie i studenci.....	15	35	30	12	7	137
bezrobotni.....	13	32	31	12	11	93
inni.....	11	37	32	20	0	14
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ						
dobra.....	19	39	22	15	5	171
średnia.....	11	37	28	14	10	573
zła.....	9	35	27	12	17	316
POGLĄDY POLITYCZNE						
lewicowe.....	16	36	25	18	5	190
centrolewicowe.....	13	38	27	16	6	119
centroprawicowe.....	6	34	27	21	12	27
prawicowe.....	16	50	22	6	6	277
trudno powiedzieć.....	8	29	30	15	18	447

Dane OBOP: sondaż z 17-19 kwietnia 1999 r. →

Jak Pan(i) sądzi, czy NATO zrobiło dobrze czy źle,
rozpoczynając naloty na Jugosławię?

	DANE W PROC			LICZBA OSOB
	dobrze	źle	trudno powiedzieć	
OGOŁEM.....	48	40	11	1060
PŁEĆ				
mężczyźni.....	59	32	9	509
kobiety.....	38	48	13	551
Wiek				
15-19.....	43	45	12	115
20-29.....	56	39	5	197
30-39.....	55	34	11	184
40-49.....	50	38	12	216
50-59.....	47	42	10	130
60 +.....	37	45	17	217
WYKSZTAŁCENIE				
podstawowe.....	37	45	18	296
zasadnicze zawodowe.....	52	39	8	268
średnie i pomaturalne.....	53	37	10	371
wyższe z niepełnym.....	54	40	6	122
Miejsce zamieszkania				
wieś.....	39	49	12	389
miasta do 100 tys.....	54	33	13	340
miasta 101-500 tys.....	51	39	10	202
miasta pow. 500 tys.....	55	37	8	129
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA				
kierownicy, specjaliści.....	58	38	4	66
prywatni przedsiębiorcy.....	75	25	0	52
rolnicy.....	43	42	14	49
robotnicy.....	52	36	12	198
pracownicy szeregowi.....	51	38	11	97
gospodynie domowe.....	39	48	13	54
emeryci i renciści.....	41	42	16	300
uczniowie i studenci.....	50	43	7	137
bezrobotni.....	46	43	11	93
inni.....	48	52	0	14
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ				
dobra.....	58	37	5	171
średnia.....	48	42	10	573
zła.....	45	38	17	316
POGLĄDY POLITYCZNE				
lewicowe.....	52	44	5	190
centrolewicowe.....	51	43	6	119
centroprawicowe.....	39	48	12	27
prawicowe.....	65	28	6	277
trudno powiedzieć.....	37	45	18	447

Dane OBOP: sondaż z 17-19 kwietnia 1999 r. →

Jak Pan(i) sądzi, czy interwencja zbrojna NATO pomoże rozwiązać problemy, które zrodziły wojnę w Jugosławii, czy też przeszkodzi w ich rozwiązaniu?

1. pomoże je rozwiązać
2. ani nie pomoże, ani nie przeszkodzi
3. przeszkodzi
4. trudno powiedzieć

	DANE W PROC				LICZBA OSOB
	1	2	3	4	
OGOLEM.....	39	25	20	16	1059
PLEĆ					
mężczyźni.....	48	23	19	10	509
kobiety.....	30	27	21	22	550
Wiek					
15-19.....	42	18	28	12	115
20-29.....	40	26	17	16	197
30-39.....	49	22	18	12	183
40-49.....	40	24	23	13	216
50-59.....	33	31	21	15	130
60 +.....	28	27	19	26	217
WYKSZTAŁCENIE					
podstawowe.....	33	22	24	22	297
zasadnicze zawodowe.....	43	22	21	14	267
średnie i pomaturalne.....	39	27	18	16	371
wyższe z niepełnym.....	42	30	17	10	122
Miejsce zamieszkania					
wieś.....	34	21	23	21	390
miasta do 100 tys.....	43	24	17	16	338
miasta 101-500 tys.....	42	29	19	10	202
miasta pow. 500 tys.....	37	31	22	10	129
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA					
kierownicy, specjaliści.....	51	27	16	6	66
prywatni przedsiębiorcy.....	59	22	12	7	52
rolnicy.....	45	16	23	16	49
robotnicy.....	40	26	20	14	198
pracownicy szeregowi.....	42	26	20	12	96
gospodynie domowe.....	26	23	22	29	54
emeryci i renciści.....	30	27	19	23	300
uczniowie i studenci.....	42	21	25	13	137
bezrobotni.....	37	24	23	16	93
inni.....	39	16	36	9	14
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ					
dobra.....	50	24	18	8	171
średnia.....	38	25	21	17	571
zła.....	34	25	21	19	317
POGLĄDY POLITYCZNE					
lewicowe.....	44	23	24	9	190
centrolewicowe.....	42	28	25	6	118
centroprawicowe.....	44	15	36	5	27
prawicowe.....	48	28	15	10	277
trudno powiedzieć.....	30	23	21	27	447

Dane OBOP; sondaż z 17-19 kwietnia 1999 r. →

Które z dwóch stwierdzeń na temat wojny w Jugosławii
jest bliższe Pana(i) opinii:

1. naloty należy wstrzymać natychmiast,
by szukać rozwiązania problemów, które zrodziły wojnę
czy
2. naloty należy wstrzymać dopiero, gdy Jugosławia
przyjmie rozwiązania, które opracowały kraje zachodnie
3. trudno powiedzieć

	DANE W PROC			LICZBA OSOB
	1	2	3	
OGOLEM.....	42	49	9	1060
PLEĆ				
mężczyźni.....	33	60	7	508
kobiety.....	50	38	11	551
Wiek				
15-19.....	49	46	5	115
20-29.....	43	50	7	197
30-39.....	38	53	9	184
40-49.....	38	54	8	216
50-59.....	43	49	8	130
60 +.....	44	39	16	217
WYKSZTAŁCENIE				
podstawowe.....	47	40	13	296
zasadnicze zawodowe.....	41	51	7	268
średnie i pomaturalne.....	42	49	9	371
wyższe z niepełnym.....	31	63	5	122
Miejsce zamieszkania				
wieś.....	51	38	11	390
miasta do 100 tys.....	35	56	10	340
miasta 101-500 tys.....	40	52	8	201
miasta pow. 500 tys.....	38	58	4	128
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA				
kierownicy, specjaliści.....	28	70	2	66
prywatni przedsiębiorcy.....	28	64	8	52
rolnicy.....	34	52	14	49
robotnicy.....	42	51	6	198
pracownicy szeregowi.....	42	50	8	98
gospodynie domowe.....	52	37	11	54
emeryci i renciści.....	43	42	15	299
uczniowie i studenci.....	44	50	6	137
bezrobotni.....	47	43	10	93
inni.....	56	40	4	14
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ				
dobra.....	38	55	6	170
średnia.....	43	49	8	574
zła.....	43	45	13	316
POGLĄDY POLITYCZNE				
lewicowe.....	43	53	4	189
centrolewicowe.....	41	56	3	120
centroprawicowe.....	46	48	6	27
prawicowe.....	31	64	5	276
trudno powiedzieć.....	48	36	16	448

Dane OBOP: sondaż z 17-19 kwietnia 1999 r.

Czy popiera Pan(i) interwencję zbrojną NATO w Jugosławii?

1. zdecydowanie tak

2. raczej tak

3. raczej nie

4. zdecydowanie nie

3. trudno powiedzieć

	DANE W PROC					LICZBA OSOB
	1	2	3	4	5	
OGÓLEM.....	14	36	25	15	10	1062
PLĘĆ						
mężczyźni.....	21	42	18	12	7	509
kobiety.....	8	30	31	18	13	553
Wiek						
15-19.....	14	31	37	8	10	115
20-29.....	14	41	21	16	8	197
30-39.....	15	40	23	14	8	184
40-49.....	14	39	19	16	11	216
50-59.....	16	35	23	16	10	131
60 +.....	11	25	32	17	14	218
WYKSZTAŁCENIE						
podstawowe.....	8	29	38	13	12	297
zasadnicze zawodowe.....	13	39	23	14	12	268
średnie i pomaturalne.....	17	38	20	16	10	372
wyższe z niepełnym.....	23	37	16	19	4	122
Miejsce zamieszkania						
wies.....	7	32	34	14	12	391
miasta do 100 tys.....	17	40	19	13	11	340
miasta 101-500 tys.....	14	36	25	15	11	202
miasta pow. 500 tys.....	26	33	14	23	3	129
SYTUACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA						
kierownicy, specjaliści.....	26	39	15	19	1	66
prywatni przedsiębiorcy.....	22	53	10	15	0	52
rolnicy.....	10	35	23	18	14	49
robotnicy.....	15	40	21	14	10	198
pracownicy szeregowi.....	16	41	19	17	8	98
gospodynie domowe.....	7	29	25	28	10	54
emeryci i renciści.....	11	29	28	16	16	301
uczniowie i studenci.....	16	34	33	7	9	137
bezrobotni.....	8	35	33	14	10	93
inni.....	9	28	51	11	0	14
OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ						
dobra.....	27	32	22	14	5	171
średnia.....	12	38	27	15	8	574
zła.....	10	33	24	15	17	317
POGLĄDY POLITYCZNE						
lewicowe.....	14	37	23	20	7	190
centrolewicowe.....	18	33	29	18	3	120
centroprawicowe.....	12	33	12	33	11	27
prawicowe.....	19	48	19	9	5	277
trudno powiedzieć.....	10	28	30	15	17	449

Dane OBOP: sondaż z 17-19 kwietnia 1999 r.

→